

in vrstah, da si tako dobimo ugled in odlično mesto v našem narodu, kakor tudi vpliv in upoštevaje.

S tem pa še nisem končal o glasbenem polju učiteljstva in hočem še pregledati polje, ki se nam nudi v naših vrstah samih. Vsak pevovodja je tudi pevec in poleg tega imamo tudi mnogo učiteljev, ki niso pevovodje, a imajo dober glas ali pa so večji na drugem glasbenem polju.

Te moči, ta material ni puščati giniti brez koristi. Izvežbani so povedni tako, da jim ni potreba dati drugega v roke nego note, in naštudiral bo sam. Ob priliki zborovanj bi pa stopili ti pevovodje vkup, bi pritegnili dobre pevke in glasbenike učitelje, in bi dali — koncert. Tako v posameznih krajih!

In ti pevci in pevke, izvežbani že po vajah okrajnih društev, bi stopili ob priliki „Zavezinega“ zborovanja vkup, ona izkušnja, in mi bi imeli umetniški užitek od koncerta, ki bi se napravil. Ugled in lahko bi bil tudi gmoten uspeh. Imamo dobre glasbenike na klavirjih, goslih in drugo... Imamo soliste in solistinje...

Tudi v tem oziru bi imel govoriti glavni glasbeni odsek „Zaveze“, da na letnem zborovanju sestavi program in dá ta program študirat učiteljskim zborom posameznih okr. učiteljskih društev, ki priride koncert z istim vzporedom v svojem okraju, ga pa priride potem zopet „Zaveza“ kot močan pevski zbor vseh zborov okr. učiteljskih društev. Gotovo bodo koncerti potem pri zborovanju „Zaveze“ še uspešnejši in nam zbor moravskih učiteljev ne bo več — samo ideal.

Ta centralni odbor bi imel pa skrbeti tudi za note i. dr.

Vsemu sistemu je pa potreba vezi, potreba organa za občevarje. V to naj nam bi služil „Učiteljski Tovariš“, v katerem naj se v ta namen osnuje Glasbeni vestnik. Prinašal bi navodila pevovodjam in različne članke, za katere bi skrbeli pevovodje različnih pevskih društev in drugi strokovnjaki.

Tako bi se povzdignila glasba pri nas, zakaj „Zveza slov. pevskih društev“ je mrtvo rojeno dete in spi spanje pravičnega. Mi pa smo nosilci izobrazbe in skoraj naša dolžnost je, da se oprimo tega dela in ga dovršimo. Vem, da ne pojde tako gladko, kakor sem vam očrtal, a če dosežemo četrtino tega, kar mislimo, bo rodilo sadove. Vem tudi, da se bo uspeh pokazal morda šele čez 10 ali 15 let. Nič ne de, samo da se pokaže! Vam pa, dragi kolegi z dežele in vam, tovariši učiteljski, ključem, nesite ideje med druge kolege in širite jo, da bodo ta pripravljena, ko bo potreba stopiti skupaj in delati.

Na našem praporu naj bo zapisano: „Za narod!“ V tem znamenju bomo stopali preko polen do začrtanih smotrov!

Kranjske vesti.

—r— Na slovenski trgovski šoli v Ljubljani je razpisana služba rednega učitelja za slovenščino in nemščino.

—r— Gluhonemi otroci na Kranjskem. Na Kranjskem je sedaj 60 gluhonemih otrok, in sicer 37 dečkov in 23 deklic. Med temi je za sprejem v kak zavod sposobnih 29 dečkov in 16 deklic in od teh je 9 dečkov in 5 deklic v gluhonemnici, medtem ko 8 dečkov in 7 deklic nima sposobnosti za sprejem v kak zavod.

—r— Učitelj na umetno-obrtni strokovni šoli v Ljubljani, Henrik Podkrajšek in Oton Grebenec, sta dobila naslov profesorjev.

—r— Na Rudniku pri Ljubljani je do 28. t. m. razpisano nadučiteljsko mesto. Noben zaveden tovariš ne bo kompetiral za to službo!

—r— Učiteljska konferenca za šolski okraj Kranj bo dne 9. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopiju v Trziču. Bazen običajnih točk so na dnevnem redu ta-le poročila, oziroma predavanja: 1. Šolske postave (poročila tov. France Luznar, nadučitelj na Primskovem pri Kranju); 2. Vzorni urnik a) za mnogorazrednice (poročila tov. Leopold Ferjan, učitelj v Olševku; b) za dvorazrednice (poročila tov. Ivan Jezeršek, nadučitelj v Križih pri Trziču); c) za trirazrednice (poročila tov. Lovro Perko, nadučitelj v Poljanah nad Škofjo Loko); d) za štirikazrednice (poročila tov. Janez Pezdich, ravnatelj v Kranju); e) za petrazrednice (poročila tov. Miroslav Kramer, nadučitelj v Škofji Loki). — 3. Risanje po naravi (poročila tov. Alojzij Novak, učitelj na deški šoli v Kranju).

—r— Novo šulferajnsko šolo hočejo ustanoviti v „nemških“ Lazah na slovenskem Dolenjskem. Požrešnost nemška je občeudovanja vredna.

—r— Dijaška stanovanja za prihodnje šolsko leto: „Domovina“, ki vzdržuje v tekočem šolskem letu dijaško kuhinjo, razširi za drugo leto v smislu svojih pravil delokrog. Osnovati hoče v svojem področju nekako posredovalnico za dijaška stanovanja. S čimer naj bi bilo za prvi hip nekoliko pomagano velikanjskim nedostatom, ki vladajo v tem oziru med ljubljanskimi srednješolci. Odbor „Domovina“ prosi zaradi tega, da vsakdo, kdor bi rad vzel

kakega dijaka za prihodnje šolsko leto na stanovanje, pismeno sporoči odboru „Domovina“ v Ljubljani do konca meseca maja svoj naslov in pogoje! Oziralo se bo le na zdrava čista in dobra stanovanja.

—r— Sulferajn pred Ljubljano. Na Mostah pri Ljubljani so obetali sezidati krvavo potrebno osemrazredno ljudsko šolo, ker je šulferajni tudi hotel postaviti svojo nemško šolo, kar bo gotovo storil v doglednem času. Občina je mislila zgraditi z velikodušnimi podporami šolo, a sedaj o velikodušju znanih mož ni nič več slišati. Gotovo je, da bo zaradi slovenske zanikarnosti in Giullinijeve brižnosti, ki ima tam kemično tvornico, prej stala šulferajnska, šola, ki bo napravila pred Ljubljano nemško kolonijo. Tako delamo povsod: imamo mnogo besed, a kje so dejanja?

—r— Letošnja okrajna učiteljska konferenca za radovljski okraj se vrši dne 6. julija ob pol 10. uri dopoldne na Koroški Beli. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu še to-le: Spisje na višji stopnji ljudske šole (obče). Poročila Iv. Šega v Radovljici. — Uzorni urniki. Poročevalci: za enorazrednice Iv. Šemrl v Lescah, za dvorazrednice Jos. Pleničar v Kropi in Val. Zavrl v Begunjah, za trirazrednice Iv. Rihteršič v Srednji vasi, za štirikazrednice Fr. Rus na Bledu in za petrazrednice Iv. Azman v Bresnici.

—r— Iz seje c. kr. okraj. šol. sveta v Radovljici, dne 11. aprila 1910. Predsednik sporoči, kar se je rešilo kurentnim potom. Krajni šol. svet na Bledu prosi, da se razširi tamošnja štirikazrednica v petrazrednico. C. kr. okraj. šol. svet se izreče soglasno, da se ustanovi le vzporednica k tretjemu razredu. Dalje se c. kr. okraj. šol. svet izreče, da naj se ustanovi šola v Srednji vasi nad Begunjami. Pritožba obč. zastopa v Kropi, da ne plača šol. peči, ker so predrage, se zavrne. — Preporna točka — šola na Jesenicah — se reši v smislu prejšnjih sklepov. C. kr. okraj. šol. svet se izreče soglasno, da se ustanovi, oziroma sezida na parceli št. 262—263 skupno šolsko poslopje v velikosti, da se lahko nastanita dve šestrazrednici — deška in dekliška. Ker deželni zakon kranjski ne pozna osemrazrednic. V tem smislu je poročal tako deželni odbor in c. kr. dežel. šol. svet. — Do 28. februarja razpisana učiteljska služba se razpisuje vnovič, ker sta bili le dve ženski učni osebi prosilki, a služba se mora oddati le moškemu prosilecu. Starostne doklade se pripoznajo: Damjanovič Karolini in Preve Amaliji na Koroški Beli; Sedlaku Josipu na Jesenicah, Vurner Olgi na Bledu, Šemerlu Ivanu v Lescah, Vreču Janku v Ribnem. — Odobri se več inšpekcijskih poročil. — Krajnim šolskim ogleodom za Kamno gorico se imenuje župnik Jos. Azman. Slednjič se ugodno reši neko prošnjo za denarno podporo.

Štajerske vesti.

—r— 40letnica učiteljskega društva za celjski okraj se je proslavila 5. t. m. v St. Jurju ob j. ž. kar najlepše. Pri slavnostnem zborovanju je bilo 110 udeležencev. Slavnostni govor je imel predsednik celjskega učiteljskega društva, tov. Brinar. Pri banketu v Nendlovi sobani je bilo nad 80 oseb. Ta dan ostane vsem v neizbrisnem spominu. Daljše poročilo nam je obljubljeno.

—r— Iz Nove cerkve pri Celju poročajo: Dne 10. t. m. sta se poročila učitelj tov. Rudolf Zupanec in Ana Poglajenova, učiteljica istotam. Bilo srečno!

—r— Občina Pobrežje pri Mariboru je imenovala dosedanjega tamošnjega nemškutarskega nadučitelja Wernitzniga za častnega občana.

—r— Podružnica nemškega „Schulvereina“ Ribnica-Brezno ob Dravi je štela minulo leto 101 člana. In to v kmetijskem, popolnoma slovenskem kraju!

—r— V Slov. Bistrici je štela moška podružnica v minulem letu 102, ženska pa 112 članov.

—r— Poročil se je na Vranskem učitelj tov. Ivan Jakše z gđe. Bebito Kolškovo, učiteljico istotam. Mnogo sreče!

—r— V Klanjcu pri Bizeljskem bodo 15. avgusta t. l. svečano odkrili spomenik Ant. Mihanoviču, očetu „Liepe naše domovine“. Spomenik je izdelal Robert Frangeš. Slavnost se udeležijo hrvaška in slovenska pevska društva.

—r— Škrlatice. V žreški in čadramske okolici je začela razsajati škrlatice, ki je zahtevala že nekaj žrtev ne samo med šolsko, ampak tudi med odraslo mladino. Da se razširjanje te kužne bolezni ustavi, sta šoli v Čadramu in v Žrečah na nedoločen čas zaprti.

—r— Južnoštajersko nemško učiteljsko društvo je imenovalo ormoškega odvetnika in predsednika nemškega narodnega sveta za Spodnji Štajer, dr. Delpina, za častnega člana.

—r— Moška in ženska podružnica „Südmarke“ v Mariboru sta imeli svoj občni zbor. Ženska šteje 341 članov (+ 4); dohodkov je imela 753 kron. — Moška šteje

*) Posledica dobrih plač. O. p. uredništva.

660 članov in je imela vsega skupaj 4699 K dohodkov.

—r— Iz deželnega šolskega sveta. Imenovan je za nadučitelja v Tepanjah pri Konjicah def. učitelj v Čadramu Franc Kerh-lanko. — Imenovana sta definitivno za Negovo Jože Korošec in Marica Rosova istotam; Frid. Kožuh in učiteljica v Čadramu Alojzija Gorkakova.

—r— K učiteljskim izpitom v Mariboru dne 1. maja t. l. se je prijaviilo 28 kandidatov, med katerimi sta le — dva Slovence. Tudi značilno!

—r— Šolo se zaprl pri Sv. Lovrencu na Drav. polju zaradi škrlatice in davice. Umrlo je že deset otrok.

—r— Hudo obolel je znani slov. pisatelj in posestnik v Vojniku pri Celju, tov. Ant. Brezovnik. — Želimo, da se vrlemu rodoljubu stanje kmalu izboljša!

—r— Občni zbor „Südmarke“ se vrši 1. 1911. v Celju. Celjski občinski odbor je sklenil društvo oficialno povabiti v Celje.

—r— Središka šestrazrednica priride na binškoletni ponedeljek v svojih prostorih šolsko veselico s tem-le vzporedom: 1. Prolog, zložil Janko Leban, govori učenka 1. razreda. — Kosova gostinja. Narodna. Zbor s spremljevanjem harmonija; priridel A. Kosi: pojem učenci 1. razreda. — 3. Veseli hribček. Venček triglasnih napevov na znano narodno pesem. S spremljevanjem harmonija, priridel A. Kosi, pojem učenci 5. in 6. razreda. — 4. Pobjeda se je! Igrokaz v dveh dejanjih. Spisal I. Najžer, predstavljajo učenci 3., 5. in 6. razreda. — 5. Vesela igra v enem dejanju. Spisal I. Najžer, predstavljajo učenci 3., 5. in 6. razreda. — Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina: sedeži 80 h, stojišča 30 h. Čisti dohodek se uporabi za nakup novega šolskega harmonija!

—r— Utrakvizem ljudskih šol na slovenskem Štajerskem. Iz Slov. Goric pišejo: Mariberska Brandaisa uvodnik v graškem „Tagblattu“ premotrjuje, ste se v cenjenem svojem listu tudi dotaknili utrakvizma na naših ljudskih šolah, meneč, da je na Spod. Štajerskem vse preveč utrakvističnih učilnic. Temu povsem pritrjujemo. Človek bi v 20. stoletju niti ne mislil, da je to po danes veljavnih pedagoških načelih še sploh nemogoče... A za Slovence velja tudi v prosvetljeni sedanjosti še to, kar bi bilo drugod absolutno mogoče. — Mi nismo proti učenju 2. deželnega jezika, t. j. nemščine, seve se mora tisto vršiti le na podlagi materinščine. Absolutno in odločno pa smo proti utrakvističnemu pouku v višjih razredih, oziroma skupinah naših ljudskih šol, ker sploh perhoreciramo nemško poučevanje v šolah namenjenih slovenski deci. Ljudska šola ni jezikovna šola, to je vendar pedagoško že davno dognano! Ravno naša mladina naj trpi na rednem napredku! In to se istinoto dogaja povsod, kjer se v višjih oddelkih razni predmeti — če ne vsi — poučujejo v nemščini, na stopnji torej, kjer bi se moral intelekt naše mladeži vsestransko razvijati. A kako se naj razvija, če se pa mladini podaja materija v — tujem idiomu?! Zakaj pa po šolah Srednjega in Gorenjega Štajerja nimajo utrakvističnega pouka? Mar slovenščina na Štajerskem ni deželni jezik? Nemški Štajerem — kot deželanom — bi razmerno bila slovenščina bolj potrebna, nego nam nemščina. Ja, Bauer, das ist was anderes! Pri nas Slovencih se pač, kjer je možno, dela na to, da se mladina naša potisne na nižji nivo obče izobrazbe. Zato gre: Hic Rhodus, hic salta! — Naša deviza naj bode: Prvo z utrakvističnim poukom iz naših ljudskih šol! Upravno sodišče se je tozadevno nedavno izreklo določno dovolj. Vsi naši narodni sloji naj se zedinijo v boju proti abnormalnemu poučevanju v naših ljudskih šolah; to je postulat našega narodnega življenja! Ne pustimo zastropirati narodnosti pri naši mladini! V šolo sodi narodna, nacionalna vzgoja; a ravno to utrakvizem ubija in mori. Zato pa: ven z njim iz naših ljudskih šol!

—r— Okrajni šolski svet celjski je imel dne 30. aprila t. l. svojo redno sejo, v kateri je vzel na znanje mnogo tekočih zadev; razpravljal in sklepal o nekaterih protestih šolskega vodstva zoper sklepe krajnega šolskega sveta v Petrovcih, o nekaterih ovadbah, o stavbni zadevi šole pri Sv. Lovrencu; pripravil neko prošnjo za kvinkvenjio; stavil predlog za imenovanje učitelja na deški okoliški šoli v Celju itd.

Goriške vesti.

—r— Goriško kmetijsko društvo razpisuje en stipendij v znesku 250 K za mladeniča, ki bi se želel izučiti na Štajerskem ali Tirolskem v obiranju, sortiranju, hranjenju, razpošiljanju in različni uporabi sadja. — Kdor hoče dobiti ta stipendij, naj pošlje prošnjo na omenjeno društvo do 25. maja. Prošnji treba priložiti sledeče priloge: izpričevalo, da je prosilec dovršil vsaj ljudsko šolo z dobrim uspehom; dokaz, da je, če ne popolnoma, pa vsaj v toliko nemščine več, da razumeva pouk v tem jeziku in da je sin kmetijskih staršev ter več sadjarstvu. Prosilec se je tudi obvezati, da je vsakrat, kadar potreba nanesse, proti primerni odškodnini društvu na razpolago. Prednost imajo oni prosilci, ki so dovršili kmetijsko šolo z dobrim vspehom.

—r— Občni zbor „Zveze narodnih društev“ se vrši letos 16. junija na črttrtek ob 10. uri predp. v dvorani „Pri zlatnem jelenu“ v Gorici.

Koroške vesti.

—r— Skrajna nemškutarska nesramnost. Po dolgem času poročajo tudi „Freie Stimmen“ iz Celovca, da je koroško učiteljstvo naklonilo C. M. družbi 1000 kron. List si ne more kaj, da ne bi zlobno pripomnil: „Kako le kaj izgleda v razredih tega Apihovega učiteljskega nemški pouk?“ Šole vse nemške, pouk nemški, pritisk nemški, in „Fr. St.“ se še hinavsko bojiijo za nemščino!

Splošni vestnik.

„Učiteljska Zora“, glasilo „Učiteljskega društva nar. osn. šole okružja mostarskega“, ki izhaja v Mostaru prinaša v prvi številki tekočega leta tudi članek o „Učiteljskem Tovarišu“. Pisec, tovariš Josip Milaković, seznanja hrvaško in srbsko učiteljstvo Bosne z nami Slovenci, popisuje pomen in borbe našega stanovskega glasila, našo gospodarsko organizacijo, se peča z uredniki našega glasila in posebno z jubilejsko izdajo „Učit. Tovariša“. Končuje z besedami: „A dičnome jubilarcu želimo od srca, da stojeci na braniku staleskih in narodnih prava, izvojuje slovenskom učiteljstvu in školi u drugom pedesetgodištu još mnogo i mnogo pobjeda, ne bi li narodu i učiteljstvu svanuli još ljepši vedrij dani. U to ime: Naprej i Na zdar!“ — Tovarišu Milakoviću se najiskreneje zahvaljujemo za simpatije in pospeševanje naše vzajemnosti. — O jubileju našega lista so pisali malone vsi češki, hrvaški, srbski, poljski in bolgarski učiteljski listi. Belgradski „Učitelj“ je priobčil ves Dimnikov članek o naši gospodarski organizaciji, ki jo stavlja za zgled srbskemu učiteljstvu. Izmed naših domačih listov sta priobčila članke „Naša bodočnost“ in „Gorenjec“, kjer sta pisala o pomenu našega lista in našega stanu. Tudi „Slov. Narod“ je zapisal nekoliko vrst. Drugi listi so — molčali in tako najlepše izpričali, kako vedo ceniti petdesetletno kulturno delo in borbe našega lista za razvoj, napredek in osvobojenje našega šolstva in učiteljskega stanu. Seveda: vseh teh listov še ni bilo nikjer, ko je „Učit. Tov.“ že delal v najzaložnejših razmerah za prosveto Slovencev, in kdo ve, če bodo še tedaj, ko bomo mi — zmerom zvesti svojim načelom — še vedno dvigali prapor napredka, svobode in bratstva!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Justina Silič in Anica Perin iz Dreznice pri Kobaridu; Josip Kotnik od Sv. Jošta pri Celju; Ivan Dremelj s Police pri Višnjigori; Valentin Zavrl in Ernestina Omanova iz Begunji pri Lescah. Bog plati!

Tovariši in tovarišice naročite za šolarske knjižnice mladinske spise, ki jih izdaje društvo za zgradbo učit. konvikta. Izdali bi radi zopet tri nove zvezke, a je še prvih zvezkov polovica v zalogi. Zavedajmo se in storimo vsak svojo stanovsko dolžnost!

Počitniški kurz za učitelje. Z odobrenjem naučnega ministrstva se vrši od 15. julija do 10. avgusta t. l. na c. kr. trgovski akademiji v Gradcu 7. počitniški kurz za izobrazbo strokovnih učiteljev na trgovskih nadaljevalnih kurzih. Pouk in vaje se vrše vsak dan od 8.—12. ure dopoldne. Plačati ni nič taks. Pismene priglasbe, ki jih morajo vidirati šolska vodstva, je vlagati na ravnateljstvo c. kr. trgovske akademije v Gradcu do 20. junija t. l. Od ministrstva za ta kurz novo izdani regulativ z učnim načrtom se dobi od ravnateljstva zavoda brezplačno.

Češka požrtvovalnost. Kakor znano, so Čehi meseca septembra 1909 začeli nabirati za svoj milijonski dar Šolski Matici kot nekaj odgovor na Roseggerjev fond — koncem februarja 1910, torej tekem 6 mesecev, se je nabralo in že tudi vplačalo en milijon kron. Zbirka se nadaljuje, na drugi milijon je vplačanih že čez 60.000 kron. Važno nalogo vrši v češkem obrambnem delu češko žentstvo. Za zgled naj navedemo le žensko sekcijo Matice Šolske v Pragi, ki je v letu 1909 sama nabrala 73.000 K.

Zahvala: Gospod Ignacij Gruntar, c. kr. notar v Ribnici, je daroval 10 K — „Posojilnica za Loški potok, Drago, Travo in sosedstvo pa znesek 30 K za tukajšnje šolarske in učiteljske knjižnice. Velikodušna darovalteljema se podpisani najtopleje zahvaljuje.

Voditeljstvo petrazredne ljudske šole v Loškem potoku, 7. maja 1910.

Ferdo Wigele nadučitelj.

Halleyjev komet. Najnovejša vest o Halleyjevem kometu pravi, da zemlja ne pojde skozi kometov rep. Na znameniti zvezdoglednici v Greenwichu na Angleškem so astronomi na podlagi opazovanj Halleyjevega komet izračunili, da gre komet po takih potih, da zemlja ne pojde skozi njegov rep. Astronomi dunajske zvezdoglednice pravijo, da utegne biti ta račun pravilen. Preracunavanja, na podlagi katerih so astronomi trdili, da pojde zemlja dne 18. maja skozi kometov rep, so temeljala

na jako kratkem opazovanju kometa v prvih dneh septembra in v prvih dneh novembra. Sedaj je mogoče opazovati daljši del elipse, ki jo preteče komet, in je mogoče z večjo gotovostjo izračunati, kako pojde naprej.

Državne ustanove za obiskovalce c. kr. umetno-obrtne strokovne šole v Ljubljani. Na tem zavodu je razpisanih za prihodnje šolsko leto 1910/11 več državnih ustanov po 20—40 kron na mesec. Ustanove so v prvi vrsti namenjene stavbnim obrtnikom (zidarjem, kamnosekom in tesarjem), ki hočejo obiskovati dotične triletne kurse, potem pa tudi mizarjem in podobarjem, ki so namenjeni vstopiti v oddelek za pohištveno in stavbno mizarstvo, oziroma za leseno in kamzeno podobarstvo. Prednost pri oddaji ustanov imajo prosilci, ki so izučeni v eni izmed navedenih obrti in so dovršili obrtno-nadaljevalno šolo. Nekolkovane prošnje, opremljene s krstnim in domovinskim listom, z učnim, oziroma dalavskim izpričevalom, s šolskimi izpričevali in z ubožnim listom, je vložiti do 10. junija t. l. pri ravnateljstvu c. kr. umetno-obrtne šole v Ljubljani.

V proslavo tridesetletnice obstoja Schulvereina prirede letos v Gradcu velike slavnosti o priliki slavnostnega zborovanja. Razni odbori in odseki so že marljivo na delu. Na čelu častnega slavnostnega odbora sta štajerski deželni glavar grof E. Attems in grofica Attemsowa. Najvišji dostojanstveniki in najvplivnejši možje v Gradcu so v odsekih, torej je uspeh že naprej zagotovljen.

Šolsko zdravstvo.

O boleznih in denarju, ki ga požro.

Že v otroški dobi človeka lahko opazimo, kako razdirajo različne bolezni, zlasti nalezljive, življenske razmere poedincev in cele javnosti; če zbolijo otroci, ki je nalezil v šoli difterijo, koze, osepnice, oslovski kašelj, je posledica temu prav vselej cela vrsta težkoč in zaprek v medsebojnih stikih doma in šole. Treba pomisliti, da nastaja vselej pred vzplamtanjem podobnih boleznih takozvani inkubačni štadij; to se pravi, da razvijajo snovi, ki porajajo bolezni, kali nalezljivosti svoje škodljivo delo v človeškem telesu vselej gotovo dobo pred tem, preden so se pojavili vidnejši znaki, našemu očesu in našim smislom sploh dostopni (mrzlica, lišaji i. t. d.). Iz omenjenega izvira, da morejo nalezi zdravi otroci od bolnih v šoli že v času ko niti ne slutimo, da gre sploh za kakšno bolezen.

Da, primorani smo lahko celo, da zapremo za gotovo dobo cele razrede in šole, kadar postaja značaj te ali one iz imenovanih boleznih nevarnejši.

Če že govorimo o šoli, ne smemo podcenjevati tudi nevarnosti, ki preti v slučaju, da poučuje v šoli bolan učitelj; tako n. pr. postane lahko jetičen učitelj vir nalezljivosti za otroke, ki se sploh že po svoji rahli konstituciji nagibljejo k raznoterim nalezljivim boleznim. — Obedve stranki, učitelj prav tako kakor učenci, zahtevata lahko polnim pravom, da se njihovo zdravje ne sme brez vse potrebe izpostavljati možni infekciji: zrak v učilnicah mora biti vselej po možnosti najčistejši, prah treba z največjo skrbnostjo in previdnostjo odstranjevati (izključno je mokrim potom) in za dovoljne presledke k potrebnemu odhodu je treba, da je bogato preskrbljeno.

Podobne razmere kakor v šoli vladajo z ozirom na razne bolezni tudi v trgovinah, raznih zavodih, pisarnicah in tvornicah.

Dogaja se čisto, da uslužbeni možje, očetje, so li oboleli, ne poiščejo takoj zdravniške pomoči in tudi ne ostajajo doma, ker bolezni podrejenega uradnika, delavca delodajalec ne gleda drugače kakor s pisanim očesom. Zaradi tega je pač običajno, da n. pr. jetičen delavec ali uradnik ne posveča svoji bolezni te oskrbe in vseh ozirov, ki jih ta bolezen zahteva, tako da se prav lahko zgodi, da nakazi svoje tovariše, uslužbene v istih prostorih.

Navadno smatramo vojno za stvar, žalostnejšo nego vse drugo; toda žrtve, ki jih zahtevajo vojne, so neznatne napram škodam, ki jih zakrivajo nalezljive bolezni. Preden so izšli strožji predpisi o cepljenju koz (tedaj pred letom 1890.) je umiralo na Češkem vsako leto 600—800 oseb (od vsakega milijona prebivalstva) za kozami; preden so uvedli zdravilni serum, je podleglo istotam difteriji vsako leto 1230—1360 otrok (na 1 milijon prebivalstva). — Druga metla med nalezljivimi boleznimi je tifus. Praga s svojimi predmestji izkazuje vsako leto povprečno 700 na tifusu obbolelih; od teh umre najmanj 80 oseb.

Na tifusu oboleli so običajno preko 6 tednov za vsako delo nezmožni. Računamo li 50 dni za bolezen vsakega, tedaj traja delovna sposobnost 35.000 dni, in računamo dalje izgubo zaslužka povprečno 2 K na dan (kakor to delajo pri bolniških blagajnicah), prazvoča edino le ta bolezen sama 70.000 K škode, kar pomenja obresti od glavnice: 1.750.000 K! Evo gotovo izgube, ki je posledica razširjanja nalezljivih boleznih; in pri vsem tem nismo vračunali niti izdatkov za zdravnika, lečila, se nismo ozirali na bolesi in težkoče v bolezni, na prikrasjanje rodovine in na izgubo toliko življenj v najlepših letih!

Poznamo pa tudi bolezni, ki ne izkazujejo nikakršne (ali vsaj skoro nikakršne!) umrljivosti in vendar nikakor ne smemo prezreti socialnega pomena teh boleznih. V mislih imamo takozvane venerične bolezni (syphilis in kapavka). Ne samo to, da je za čas trajanja teh boleznih bistveno zmanjšana možnost zaslужka, da rastejo izdatki za zdravnika, lečila in druge zdravilne potrebe, (marveč najzlastneje je še to, da se ogromno število mladih ljudi potisne zaradi teh boleznih za vselej iz veletoka življenja v stran, da je obsojeno na dolgoletno sebezatajevanje premagovanje, na žalostno vegetiranje, ako ne celo na predčasno smrt. Koliko vidimo dan na dan zglede, koliko uničenih eksistenc, ki jih vleče za sabo prenapetost in razmišljenost v trenutku razbrzdanih strasti! Koliko mladih ženah usiha predčasno, koliko detet zagleda svet — na čelu vžgano znamenje očetove infekcije — koliko teh otrok zaradi tega predčasno umira ali pa dolga leta žalostno života in hira.

Venerične bolezni se vedno bolj gnezdi v rodovine, v katerih ubijajo ne le sreče in rodovinskega miru, marveč stresajo temelje moralnih in materialnih razmer človeštva sploh.

Ta trditve je že davno znana za syphilis; o kapavki se je sodilo površnejše, dasiravno s stališča socialne politike nadkrijuje kapavka pomen syphilitičkih boleznih zaradi dejstva, da ne omeji le poedincev in deložnostnosti, marveč da se zlasti pri ženah grozovito hitro razširja naokrog tja do trebušnice. Ta vlekoči se, zanj netljivi postop kapavke v rodilih in trebušnih organih žene shujša pri najmanjši dani mu priliki, polaga bolnico zopet in zopet na posteljo, ne uniči je morda popolnoma in takoj, marveč lomi in zmanjšuje deložnostno silo. Kaj naj počno v takih slučajih zlasti žena, ki nosi na svojih ramenih težo onega gospodinjstva, in kaj žena delavka, ki se mora boriti za življenje s težkim delom svojih rok?!

Na Pruskem so sestavili približne statistike o tem, koliko denarja se je izdalo za zdravljenje glavnih boleznih (izdatki za zdravljenje, izguba zaslužka itd.) v primeri z drugimi nalezljivimi boleznimi. Tako so objavili, da se je n. pr. zaradi trebušnega tifusa izdalo iz narodnega imetja vsak dan približno 22.000 mark, kar pomenja za leto okroglo vsoto 8 milijonov mark; nasprotno pa so povzročile venerične bolezni vsak dan približno 25.000 mark izgube, ali krog 90 milijonov mark na leto. Docela upravičen pristavlja k temu Toply, da se morejo primerjati te ogromne narodnogospodarske izgube, zadane državi po veneričnih boleznih, popolnoma izgubam, ki zadenejo državo v vojni.

Podobne strahovite vsote zahteva drug sovražnik človeštva — tuberkuloza. O socialnem in narodnogospodarskem pomenu te nalezljive bolezni nekoliko števil v premišljevanje! V letu 1905. je umrlo v Pragi na tuberkulozi 1670 ljudi. To število pomenja 24,74% — tedaj celo četrtino! — vseh smrti; umrljivost po tuberkulozi je več kakor desetkrat večja kakor umrljivost po vseh ostalih nalezljivih boleznih skupaj (0,34%); tekom deset let je podleglo v Pragi raznim nalezljivim boleznim (difterija, tifus, škrlatinka itd.) 4449 ljudi, v istem času pa je zahtevala tuberkuloza sama preko 13.000 žrtev! Zdravljenje jetičnih ljudi v čeških bolnišnicah je zahtevalo za eno samo leto 1/4 milijona K stroškov! Te izdatke pač najbolj občuti važen faktor v naši socialnozdravotni upravi — bolniške blagajnice. Iz zdravniškega referata dvornega svetnika dr. Pelca razvidimo, da izkazujejo bolniške blagajnice na Češkem ob letnem zaključku okroglo 9000 jetičnih 439 862 bolniškimi dnevi; ako računamo le 2 K za osebo na dan, je zdravljenje jetičnih članov stalo češke bolniške blagajnice na leto več kakor 800.000 K!

Morda ni človeka, na katerega bi večkrat nenadomestne praznote, ki jih v rodovinah praznote, ki ga ne presune jok vdov in zapuščenih sirot — in vendar najdemo vselej in povsod dosti in dosti ljudi (poedincev in celih korporacij občinskih uradov itd.), navetom in migljajem, smerem na izboljšanje celotnih razmer tičočih se zdravja občanstva in poedincev; postavljajo se na stališče, da treba vse to odklanjati — večinoma iz bojazni, da so vsi koraki, ki jih treba storiti za izboljšanje javnih zdravniških razmer, spojeni s gotovimi izdatki! Dobro je take zaslepljene počuti s suhimimi številkami o vsotah, ki jih razne bolezni vsako leto sploh pogoltnejo, pogoltnejo zlasti nalezljive bolezni.

Potem morda vendarle pripozna tudi največji sovražnik modernih sanitarnih stremljenj, da ni umestnejše in pametnejše vložene glavnice kakor denar, ki se vložijo za pravočasno preganjanje in zatiranje raznih, zlasti pa nalezljivih boleznih. Boljše ogenj zadušiti, ko iskra šele tli, kakor pa gasiti ga, ko so vzplapolali plameni v grozen požar! Dr. K. Buliř.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“

Iz slovanskih pokrajin.

O ogrskih Slovencih. Znano je, da biva na Ogrskem še okrog 100.000 Slovencev, ki pa so daleč zaostali v izobrazbi za nami, posebno pa so gospodarsko odvisni od madjarov. Treba se bo tudi zanje pobrigati. Dolžnost vsakega Slovenca je, da se spomni na nje in jih podpira s tem, da daruje stare knjige, povesti itd. za nje, ki jih sam ne rabi, ogrski Slovenci pa jih bodo veselili. Darujte knjige v velikem številu, da se jih toliko nabere, da bo mogoče ustanoviti dve slov. čitalnici med Prekmurci. Ogrski Slovenci zdihujejo, da bi se radi izobraževali, a ni nikogar, ki bi se za nje zanimal. Začasno bo vodil vsa dela, ako se ustanovi čitalnica, spodaj podpisani, dokler ne bo zato domačina. Knjige sprejema vsak dan od 1.—3. popoldne Janez Štuhec, v Ljubljani, Pred škofijo št. 13.

Slovansko jadransko zdravilišče. Na otoku Malinski kvarnerskega otočja se bo uredilo moderno slovansko morskno zdravilišče. To bo velikega pomena, prvič, ker bo edino slovansko in drugič — ker bo prvo. „Naša Sloga“ iz Pulja poroča, da bo za prvo silo dovolj 200.000 K glavnice. Ljubljanska kreditna in Jadranska banka bosta prevzeli izdajanje delnic po 200 K. Pravila bodo v najkrajšem času predložena vladi. Malinska vsebuje vse prirodne in klimatske udobnosti. Zdravilišču je zagotovljena krasna bodočnost.

Za medsebojno spoznavanje Slovanov. Te dni je prispel v Belgrad profesor Aleksander Hrebtov iz Kijeva, ki je v Rusiji ustanovil društvo, ki bo prirejalo izlete ruskega dijaštva v jugoslovanske zemlje. Hrebtov je naznanil, da bodo letos priredili izlet na slovanski jug dijaki iz Kijeva, Kazani in Tvera. Srbska vlada je obljubila, da bo kolikor mogoče pospeševala podjetje profesorja Hrebtova. Društvo, ki ga je ustanovil prof. Hrebtov, bo posredovalo tudi pri izletih iz jugoslovanskih zemelj v Rusijo.

Razgled po šolskem svetu.

Ustanovitev srbskega geografskega društva. V Belgradu so te dni ustanovili srbsko geografsko društvo. Za predsednika je bil izvoljen znani učenjak profesor belgradskega vseučilišča dr. Jovan Cvijić.

Konec umetniške šole v Zagrebu. Hrvaški listi poročajo, da namerava novi naučni sekčni načelnik dr. Amruš s koncem tekočega šolskega leta umetniško šolo v Zagrebu stalno zapreti. Šola je bila pred dvema letoma z velikimi stroški ustanovljena in se lepo razvija. Dr. Amruš jo hoče zapreti zaradi varčevanja, ki je, kakor pišejo hrvaški listi pri novem sekčnem načelniku eden glavnih znakov njegovega delovanja.

Klerikalni „Schulverein“ je imel na Dunaju svoj letni občni zbor. Pismeno so pozdravili občni zbor ministri: Aehrenthal, Bie nerth, dr. Weiskirchner, Stürgkh, Wrba, Haerdtl, Pop. Ritt ter bivša ministra Gessmann in Schreiner. — Katoliški „Schulverein“ germanizuje po katoliško. Kak duh veje v vladi, izpričujejo dovolj jasno ti pismeni pozdravi ministrov!

Rehabilitiran „veleždajnik“. V času protisrbske gonje je denunciral kaplan Ruk učitelja Vuksana v Pakracu, da protežira v šoli srbstvo. — Učitelj je kaplana tožil, ali obravnava se je pod Rauchom osemkrat preložila. Po petnajstih mesecih je vendar končno prišlo do obravnave in sedaj je kaplan obsojen na 14 dnevni zapor in vračilo stroškov 150 kron.

Prva češka spl. del. družba na življenje za zavarovanje v Pragi. Polno vplačana glavnica kron 2.000.000.—

Računsko poročilo za upravno leto 1909.

V sledečem podajamo obračun našega desetega poslovnega leta:

Prejemki na zavarovalnicah, pristojbinah in obrestih znašajo 1.722.818,46 K
zavarovane vsote znašajo 36.496.924,06 „
vseukupno imetje je naraslo na 6.847.231,33 „

Ti uspehi dokazujejo jasno, da je našel primeren odmev SLOVANSKI DELNIŠKI ZAVOD v čeških in tudi v ostalih slovanskih deželah, ki so ga doslej pogrešale.

Dokaz, da si izbirajo ravno imovitejši sloji za svoja visoka zavarovanja rajši delniški zavod te stroke, je, da znaša povprečna zavarovana vsota posameznega zavarovanca pri našem zavodu po 4.000.— kron!

V minolem letu smo dobili 3448 ponudb za 13.781.010.— kron zavarovane vsote ter za 725.— kron zavarovanih dohodkov, od katerih smo prejeli za 10.025.114.— kron zavarovane vsote ter za 725.— kron zavarovanih dohodkov in izpisali dotične zavarovalne listine.

Prijavljenih škod smo imeli 48 za 304.494 K; v njihovo pokritje smo porabili, upotevajoč dotično rezervo za škode, 272.303.— kron gotovine. Na to vsoto smo dobili od drugih družb, pri katerih smo bili zavarovani, 108.623,31 K nazaj. — Za zavarovalne listine z določeno do-spelostjo smo izpisali dotične nadomestne listine. Čisti dobiček znaša 100.567,65 kron.

Predlagamo, naj bi uporabili iz tega zneska 15.033,58 kron za kurzno rezervo, 80.000 K za izplačanje kupona št. 4. ter 5.543,07 K naj bi prenesli na nov račun.

Upravni svet.

GENERALNO ZASTOPSTVO ZA VSE SLOVENSKE DEŽELE V TRSTU.

G. tovarišu V. Brusu!

Na odgovor tov. Brusa ne odgovarjam, ker je pre malo stvar. Da pa v prihodnje ne bo imel več prilike govoriti o namišljenih klerikalnih, izjavljam, da Slomškar nikdar nisem bil in tudi nikdar ne bom.

Na Colu, dne 9. maja 1910.

Štravs Karel,
učitelj.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 1520. Kranjsko. 1—1

Na štiritirzredni dekliški ljudski šoli v Ribnici se razpisuje za stalno nameščenje eno učno mesto.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, merajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tauradno predlože do 31. maja 1910. l.

C. kr. okrajni šolski svet v Kočevju,
dne 6. maja 1910.

St. 949. 1—1

V Črnomeljsem šolskem okraju se razpisujejo za stalno nameščenje naslednje učiteljske službe:

1. nadučiteljska služba na dvorazrednici v Stre-klovcu;
2. služba učitelja-voditelja na enorazrednicah: Doblje, Griblje, Črešnjevce, Preloka in Radence;
3. po eno učno mesto na trirazrednicah: Dragatuš in Suhor.

Zadostno opremljene prošnje naj se službenim potom semka vlagajo do 26. maja 1910.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju,
dne 26. aprila 1910.

St. 246. Štajersko. 1—1

Na enorazredni ljudski šoli pri Sv. Roku ob Sotli se bodstveno namestila služba učitelja-voditelja z dohodki po II. krajnem razredu in s prostim stanovanjem.

Prosilci za to mesto, ki morajo biti usposobljeni za pouk v obeh deželnih jezikih in za veronauk, naj vložijo svoja prošnje, z izpričevalom usposobljenosti in zrelostnega ispita ter z domovnico opremljene, predpisanim potom pri krajnem šolskem svetu pri Sv. Roku ob Sotli, pošta Rogatec, do 10. junija 1910.

Pripomni se, da se je razširila šola v trirazrednico.

Okrajni šolski svet v Rogatecu,
dne 3. maja 1910.

Nobena kapljica ne koristi tako želodecu, kot požirek pristnega „FLORIAN-a“!

Človek! Pomni treh besed:

želodca red!

Postavno varovano.

Premerl & Jančar

Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.
Lastni izdelki oljnatih barv, lakov, fir-
::: nežev in steklarskega kleja. :::
Velika zaloga kemičnih in rudniških barv.
Barv za umetnike. Vse potrebščine za slikarje in peskarje. Točna postrežba, cene nizke. Za obilna naročila se priporočava
::: **PREMERL & JANČAR** :::
trgovina oljnatih barv na drobno in debelo.